Correctievoorschrift VWO

2013

tijdvak 2

maatschappijwetenschappen

Het correctievoorschrift bestaat uit:
1 Regels voor de beoordeling
2 Algemene regels
3 Vakspecifieke regels
4 Beoordelingsmodel
5 Inzenden scores
6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.
Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.
Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:
1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
2 De directeur doet de van de examinator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

De gecommitteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommitteerde.

4 De examinator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.

5 Indien de examinator en de gecommitteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommitteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommitteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommitteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

1 De examinator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.

2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.

3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:

3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;

3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;

3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;

3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;

3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;

3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.

4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.

5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

7 Indien de examinator of de gecommitteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB2 Als het College voor Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.
Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.
Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB
a. Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
b. Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden WOLF-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt. In dat geval houdt het College voor Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 73 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores

Opgave 1 Kolencentrale Eemshaven

1 maximumscore 2

- feedback- of terugkoppelingsfase 1
- Toelichting: Natuur- en milieuorganisaties reageerden op het verlenen van een vergunning, kortom op een besluit / op beleid van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, en de Gedeputeerde Staten van Friesland en Groningen. Reageren op een besluit / op beleid is onderdeel van de terugkoppelingsfase 1

2 maximumscore 2

- Uitleg 'gedecentraliseerd' / decentralisatie:
  Lagere overheden hebben tot op zekere hoogte zelfstandige bevoegdheden. / Lagere overheden hebben de vrijheid om (gedeeltelijk) een eigen invulling te geven aan het beleid (autonomie).
  Citaat: "Op voordracht van Gedeputeerde Staten kunnen Provinciale Staten in overeenstemming met de eigenaar en de gebruiker voor een beschermd natuurmonument of een gedeelte daarvan een beheerplan vaststellen," (regels 10-15) 1
- Uitleg 'eenheidsstaat':
  Bepaald beleid wordt centraal door de Rijksoverheid vastgesteld.
  Lagere overheden moeten het centraal vastgestelde beleid uitvoeren.
  Citaat: "Onze ministers stellen ten minste eenmaal in de acht jaar een natuurbeleidsplan vast," (regels 1-3) 1

Opmerking
Alleen als een juiste uitleg met een juist bijbehorend citaat is genoemd, mag het scorepunt worden toegekend.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

3 maximumscore 2

- Recht op betoging: de Vereniging Zuivere Energie roept op tot protest en heeft het over demonstranten. (“roept op tot een protest” / “Wie van de demonstranten”) 1
- Vrijheid van vereniging: de oproep is gedaan door de Vereniging Zuivere Energie 1

Opmerking
Alleen voor een juist grondrecht met juiste uitleg 1 scorepunt toekennen.

4 maximumscore 3

- confessionalisme/christendemocratie
  Uitgangspunt confessionalisme/christendemocratie: gespreide verantwoordelijkheid / samenwerking
  Uitleg: het bedrijfsleven en milieuorganisaties maken onderling afspraken over verduurzaming en waar ze er niet uitkomen, wordt de overheid erbij betrokken 1

of

- confessionalisme/christendemocratie
  Uitgangspunt: rentmeesterschap/harmonie
  Uitleg: het streven van de organisaties naar duurzaamheid sluit aan bij het idee van de mens die als beheerder verantwoordelijk is voor de aarde (rentmeesterschap) / het streven naar “evenwicht tussen natuur, economie en milieu” duidt op harmonie 1

- ecologisme
  Uitgangspunt: wederzijdse afhankelijkheid mens en natuurlijke omgeving / kleinschaligheid/milieuvriendelijk/duurzaamheid / harmonie in de natuur
  Uitleg: de ondertekenaars schrijven dat het E-pact bijdraagt aan evenwicht tussen natuur, economie en milieu (“is een duidelijke stap gezet naar een evenwicht tussen natuur, economie en milieu in de Groningse Eemsregio.” regels 8-11) / ze zetten zich in voor verduurzaming 1

- liberalisme
  Uitgangspunt: particulier initiatief / terughoudende overheid / eigen, individuele verantwoordelijkheid
  Uitleg: in plaats van dat de overheid bedrijven oplegt om zich in te zetten voor duurzaamheid in het Eemsgebied, nemen milieuorganisaties en bedrijven zelf het initiatief om zich in te zetten voor verduurzaming / nemen bedrijven de verantwoordelijkheid voor verbetering van de Eems 1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

5 maximumscore 2

Antwoordelementen die genoemd dienen te worden:

- Het E-pact is een compromis.
  De actoren die het E-pact hebben ondertekend, hebben gekozen voor samenwerking om tegengestelde belangen / conflicterende politieke problemen op te lossen 1
- De neiging om compromissen te sluiten en samenwerking te zoeken tussen actoren met tegengestelde belangen (het toepassen van het poldermodel) zijn een onderdeel van de Nederlandse politieke cultuur 1

6 maximumscore 4

- Theorie van de representatiedemocratie:
  De macht is in handen van politieke functionarissen, die hun positie te danken hebben aan de uitslag van verkiezingen. / Burgers kiezen representanten die voor en namens hen de politieke besluiten nemen 1
- Voorbeeld van een juiste uitleg: Leden van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten besluiten over het verlenen van een gedoogvergunning. Dit zijn politici die hun positie te danken hebben aan verkiezingen en die namens de burgers besluiten nemen 1
- Pluralistische visie op democratie:
  De macht is verdeeld over verschillende groepen die eigen belangen nastreven en er is open toegang tot het proces van politieke besluitvorming. / In de pluralistische theorie hebben de burgers ook (naast het kiezen van representanten in bestuurlijke organen) de mogelijkheid om actief deel te nemen in politieke partijen, belangengroepen en maatschappelijke organisaties. Dit heeft tot gevolg dat er sprake is van de spreiding van macht 1
- Voorbeeld van een juiste uitleg: De Vereniging Zuivere Energie, Greenpeace, NUON, Groningen Seaports, de Waddenvereniging en andere natuur- en milieuorganisaties proberen de besluitvorming te beïnvloeden door te protesteren voorafgaand aan een commissievergadering, de commissievergadering bij te wonen en in te spreken, naar de bestuursrechter te stappen maar ook door samen te werken (E-pact). Groepen die verschillende belangen vertegenwoordigen nemen dus actief deel aan de besluitvorming. Hierdoor is sprake van een zekere spreiding van macht 1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Opgave 2 Onderzoek naar berichtgeving over het rookverbod

7 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste argumenten (twee van de volgende):

- Onderscheid tussen landelijke en regionale kranten
  Van de landelijke dagbladen zijn *de Volkskrant* en *De Telegraaf* gekozen: beide behoren tot de grootste dagbladen; ook *AD* kan men hiertoe rekenen (zie tabel 1).
  Van de regionale kranten heeft *De Gelderlander* de hoogste oplage (zie tabel 1) en is *de Rotterdamse Courant* de grootste editie van *AD*.
  Je kunt daarmee stellen dat de landelijke kranten en de regionale kranten ruim vertegenwoordigd zijn in het onderzoek en waarschijnlijk (redelijk) representatief zijn per categorie kranten.
- *Metro* en *Sp!ts* hebben bijna de hele markt van de categorie gratis kranten (zie tabel 1).
- Onderscheid populaire dagbladen en kwaliteitskranten
  De Telegraaf is van de populaire dagbladen de grootste (groter dan *AD*) (zie tabel 1) en *de Volkskrant* is de grootste van de kwaliteitskranten (groter dan *NRC Handelsblad* en *Trouw*) (zie tabel 1). Een groot deel van de populaire en de kwaliteitskranten is vertegenwoordigd in het onderzoek.

per juist argument 1

8 maximumscore 2

Antwoordelementen die genoemd dienen te worden:

- De onderzoekers hebben artikelen door twee codeurs laten coderen. Bij onenigheid werd een derde codeur toegevoegd. Artikelen waarover geen overeenstemming was, zijn niet opgenomen in het onderzoek (zie de regels 33-42) 1
- Door alleen artikelen te analyseren waar overeenstemming over bestond (1041 artikelen), is de kans toegenomen dat dit onderzoek bij herhaling dezelfde resultaten oplevert. (Dit is de definitie van betrouwbaarheid) 1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Opgave 3 De burger als rechter

9 maximumscore 4

– bevoegdheden van het kabinet:
• Het kabinet kan wetswijzigingen/wetsvoorstellen indienen over rechtsregels die ertoe moeten leiden dat vonnissen voortaan meer overeenkomen met ‘de wens van het volk’, zoals minimumstraffen, verhoging maximumstraffen 1
• Het kabinet is verantwoordelijk voor de uitvoering van dergelijke wetgeving. / Het kabinet kan richtlijnen geven aan het Openbaar Ministerie 1

– bevoegdheden van het parlement:
• Het parlement / De Tweede Kamer kan wetswijzigingen/wetsvoorstellen indienen/wijzigen over rechtsregels die ertoe moeten leiden dat vonnissen voortaan meer overeenkomen met ‘de wens van het volk’, zoals minimumstraffen, verhoging maximumstraffen. / Het parlement dient wetsvoorstellen goed te keuren die ertoe moeten leiden dat vonnissen voortaan meer overeenkomen met ‘de wens van het volk’, zoals minimumstraffen, verhoging maximumstraffen 1
• Het parlement heeft een controlerende taak. Kamerleden kunnen de minister/staatssecretaris van Justitie ter verantwoording roepen over de vermeende kloof tussen burgers en rechters / over vermeende misstanden binnen het OM of de rechterlijke macht 1

10 maximumscore 2

Het OM / de officier van justitie kan besluiten (twee van de volgende):
– systematisch zwaardere straffen te gaan eisen (straffen die meer overeenkomen met de wens van het volk). Die strafeisen kunnen een signaal/aanwijzing vormen voor de rechter en kunnen tot zwaardere vonnissen leiden.
– om minder te seponeren / in bepaalde gevallen niet meer te seponeren.
– om minder transacties aan te bieden (geldbedrag of schadevergoeding te laten betalen (waardoor meer zaken voor de rechter komen).

per juist antwoord 1

11 maximumscore 2

a
• Ja, het gezag van de rechters vermindert. De beslissingen van de rechter worden door de burgers niet langer als legitiem/rechtvaardig geaccepteerd 1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

b

- De macht van de rechters vermindert dan niet automatisch. De rechter heeft wettelijk vastgelegde bevoegdheden om de aard en de hoogte van straffen te bepalen. De rechter heeft dus het vermogen om het gedrag van anderen te beïnvloeden (zelfs als dat ingaat tegen de wil van die ander) 1

12 maximumscore 3

Drie van onderstaande:

– vergelding
Uitleg: Als burgers zich niet kunnen vinden in bepaalde vonnissen omdat delicten naar hun mening onvoldoende worden bestraft, is er geen / te weinig sprake van vergelding.

– generale preventie
Uitleg: Als burgers zich niet kunnen vinden in bepaalde vonnissen omdat delicten naar hun mening onvoldoende worden bestraft, is de afschrikwekkende werking gering en is er dus geen / te weinig sprake van generale preventie.

– het voorkomen van eigenrichting
Uitleg: Als burgers zich niet kunnen vinden in bepaalde vonnissen omdat delicten naar hun mening onvoldoende worden bestraft, zouden mensen kunnen besluiten het recht in eigen hand te nemen. Het voorkomen van eigenrichting wordt dan niet of minder bereikt.

– handhaving van de rechtsorde / beveiligen van de samenleving
Uitleg: Als burgers zich niet kunnen vinden in bepaalde vonnissen, omdat ze naar hun mening te licht of te zwaar zijn of omdat het gaat om een rechterlijke dwaling, dan schaadt dat het vertrouwen van burgers in het recht. Mensen die weinig vertrouwen hebben in het recht zijn minder bereid regels en wetten te accepteren en zich aan die regels te houden. Het doel handhaving van de rechtsorde / beveiligen van de samenleving wordt dan dus niet of minder bereikt.

of

Uitleg: Als burgers van mening zijn dat daders van bepaalde (zware) delicten te weinig gevangenisstraf krijgen dan gaat dat ten koste van het gevoel van veiligheid.

per juist antwoord 1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

13 maximumscore 2

Beginsel:

- De rechter is onafhankelijk / Bescherming van de burger tegen willekeur van de overheid 1

Voorbeeld van een juiste uitleg is:

- Als een rechter omwille van het gewenste maatschappelijke draagvlak bij zijn oordeel te veel rekening houdt met de publieke opinie en/of met het effect van zijn uitspraak op de samenleving, kan zijn onafhankelijkheid in gevaar komen / bestaat het gevaar van willekeur in de rechtspraak / kan dat ten koste gaan van een eerlijk proces 1

14 maximumscore 2

Antwoordelementen die genoemd dienen te worden:

- Als bepaalde groepen van personen over- of ondervertegenwoordigd zijn in de non-responsgroep dan is de steekproef geen goede afspiegeling van de Nederlandse bevolking / dan is de steekproef niet representatief 1
- Als de steekproef geen goede afspiegeling is van de groep waar je uitspraken over wilt doen, in dit geval de Nederlandse bevolking tussen de 18 en 80 jaar (de populatie), dan vermindert dat de algemene geldigheid van de resultaten / dan kunnen de resultaten of conclusies niet gegeneraliseerd worden (voor de populatie als geheel) 1

15 maximumscore 2

- De retributieleer past het best bij de absolute theorie omdat de opgelegde sanctie dient ter vergelding. Bij absolute theorieën wordt uitsluitend gekeken naar het verleden / naar het delict dat zich heeft voorgedaan. Omdat misdaan is, moet straf volgen 1
- Utilitarisme past bij de relatieve theorie, omdat het beoogde toekomstige effect van de op te leggen sanctie doorslaggevend wordt geacht. Net als bij de relatieve theorie is het doel van straffen voor de utilitaristen speciale preventie en generale preventie (afschrikking): "… in het voorkomen van het opnieuw begaan van misdrijven door de dader van een misdrijf, en indirect ook door anderen." (regels 8-11) 1

16 maximumscore 2

a

- Een hoge score op het strafdoel 'resocialisatie' gaat samen met een hoge score op de strafmodaliteit 'werkstraf'.
  Dat wil zeggen dat mensen die het strafdoel resocialisatie belangrijk vinden vaker kiezen voor een werkstraf dan mensen die minder vaak instemmen met resocialisatie 1

Opmerking

Een antwoord dat een causale relatie bevat, is fout.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

b

Voorbeeld van een juiste uitleg van de verwachte positieve correlatie tussen ‘resocialisatie’ en ‘werkstraf’:

- Een werkstraf is primair bedoeld voor resocialisatie. Door middel van een werkstraf leert de veroordeelde bepaalde houdingen en vaardigheden waardoor hij/zij weer beter kan functioneren in de samenleving / niet terugvalt in strafbaar gedrag 1

17 maximumscore 4

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

- Juist voor minderjarige daders is resocialisatie of specifieke preventie belangrijk. Met de bindingstheorie kun je verklaren waarom een gevangenisstraf negatieve effecten kan hebben als het gaat om resocialisatie / speciale preventie 1
- Door de tijd in de gevangenis / door het stigma van (ex-)gedetineerde worden bindingen verbroken met werk, partner, vrienden, familie, vereniging, terwijl dergelijke bindingen juist remmend werken op criminele impulsen. Van resocialisatie / speciale preventie is dan minder sprake. (Bij meerderjarige daders nemen de respondenten dit negatieve effect misschien voor lief, omdat ze de sanctiedoelen beveiliging/vergelding/genoegdoening belangrijker vinden) 1

- Met de etiketteringstheorie kun je verklaren waarom een gevangenisstraf negatieve effecten kan hebben als het gaat om resocialisatie / speciale preventie 1
- De ex-gedetineerde wordt door instanties/burgers gezien als (ex-)crimineel. De ex-gedetineerde kan zich gaan gedragen naar het etiket ‘crimineel’ (selffulfilling prophecy). Van resocialisatie / speciale preventie is dan geen sprake. (Bij meerderjarige daders nemen de respondenten dit negatieve effect misschien voor lief, omdat ze de sanctiedoelen beveiliging/vergelding/genoegdoening belangrijker vinden) 1

18 maximumscore 2

- Ja; de niet-confessionele rechtse partijen VVD en PVV kiezen het vaakst voor de onvoorwaardelijke gevangenisstraf, zoals blijkt uit score 1 (zeer geschikte straf) bij de VVD en score 3 bij de PVV 1
- Dit is een sanctie die past bij een harde/repressieve aanpak. / ‘Rechtse partijen’ pleiten voor strenge straffen die mensen moeten afhouden van crimineel gedrag 1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Opgave 4 Oorlogsverslaggeving

19 maximumscore 4

– geen ondersteuning voor de selectieve perceptietheorie

Antwoordelementen die genoemd moeten worden in de uitleg:

- Volgens deze theorie wordt hetgeen waarvoor mensen zich openstellen, hoe ze de mediaboodschap waarnemen en wat ze onthouden beïnvloed door hun referentiekader. / Een mediaboodschap kan verschillend ontvangen of geïnterpreteerd worden afhankelijk van het referentiekader van het individu 1
- Uit het citaat blijkt dat er onder de bevolking aanvankelijk steun was voor de oorlog; kortom, het referentiekader van de burgers was dat ‘de oorlog goed/noodzakelijk is’. Vanuit deze theorie zou je verwachten dat de bevolking de oorlog zou blijven steunen. Volgens het artikel was het tegenovergestelde het geval, dus de selectieve perceptietheorie is niet van toepassing 1

– wel ondersteuning voor de framingtheorie

Antwoordelementen die genoemd moeten worden in de uitleg:

- Volgens de framingtheorie kan de journalistiek een onderwerp op een bepaalde manier belichten (mediaframe), waardoor de wijze waarop de ontvangers van die boodschap over het onderwerp gaan nadenken en praten wordt gestuurd 1
- Door de beelden en verhalen van de oorlog in Vietnam werd een frame gecreëerd van een ‘wrede en krankzinnige oorlog’. Door dit frame werd het publiek aan het denken gezet en sloeg hun aanvankelijke steun om in scepsis over deelname van Amerikanen aan deze oorlog 1

20 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste selectiecriteria (drie van de onderstaande):

– ondubbelzinnig/begrijpelijk
– negatief/schokkend
– human interestkarakter / Er is sprake van drama/conflict. / De beelden roepen emotie op. / De beelden bieden identificatiemogelijkheid.
– De doelgroep wil foto’s zien.
– Er is beeld beschikbaar.

indien drie antwoorden juist 2
indien twee antwoorden juist 1
indien één of geen antwoord juist 0

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

21 maximumscore 2

Een kwaliteits- of kaderkrant met als toelichting (twee van de volgende):

- Een kenmerk van een kaderkrant is de nadruk op beleidsinformatie.
  Dit komt overeen met “kwalitatief hoogwaardig nieuws, kwalitatief hoogwaardige informatie”.
- Een kenmerk van een kaderkrant is zakelijke berichtgeving.
  Dit komt overeen met “Ons doel is om het nieuws onpartijdig te verslaan.”
- Een kenmerk van een kaderkrant is weinig nadruk op sensatie.
  Dit komt overeen met “We gaan niet onnodig onderzoek doen naar iemands persoonlijke leven.”

per juist kenmerk van een kaderkrant met bijpassende zin 1

22 maximumscore 6

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (drie van de volgende):

- informatiefunctie
  Voorbeeld van een juiste uitleg is:
  In een democratie dienen burgers goed geïnformeerd te zijn over de maatschappelijke en de politieke problemen en de verschillende visies daarop. De vraag is of journalisten die ‘embedded’ werken het publiek goed kunnen informeren over de situatie en de rol van het leger in Afghanistan.
- controle- en waakhondfunctie
  Voorbeeld van een juiste uitleg is:
  De media hebben de taak de burgers te voorzien van betrouwbare informatie over het functioneren van de overheid. / De media dienen tekortkomingen in het overheidsbeleid of in het functioneren van politici aan de kaak te stellen. Kunnen journalisten die ‘embedded’ werken, kritisch schrijven over bijvoorbeeld de rol van de krijgsmacht?
- opiniërende functie
  Voorbeeld van een juiste uitleg is:
  De media hebben de taak een uitwisseling van meningen van groepen en individuen te bevorderen. De burgers kunnen zich dan een mening vormen. Bij ‘embedded’ journalistiek is het gevaar groot dat alleen de visie van de krijgsmacht of de visie van groeperingen/burgers waarmee de krijgsmacht in aanraking komt, aan bod komt in de berichtgeving.
- agendafunctie
  Voorbeeld van een juiste uitleg is:
  De media kunnen problemen en misstanden signaleren in de samenleving en als politici die signalen oppikken dan komen deze problemen op de politieke agenda. De vraag bij ‘embedded’ journalistiek is of misstanden in het land en in het leger in de openbaarheid komen en daardoor op de publieke en politieke agenda.

per juiste functie met juiste uitleg 2

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

23 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (twee van de volgende):

- hoor en wederhoor
  Het horen van meerdere partijen is vaak niet mogelijk als vooral de visie of ervaringen van medewerkers van het leger ter plekke in beeld is/komen.
- gebruikmaken van meerdere bronnen
  Als het leger het verbiedt / het te gevaarlijk vindt om de journalist met anderen dan defensiemedewerkers / speciaal aangewezen defensiemedewerkers te laten praten, kan de journalist geen bronnen met elkaar vergelijken.
- streven naar objectiviteit/onafhankelijkheid
  Soldaten en journalisten trekken veel met elkaar op, hierdoor kan een persoonlijke band ontstaan. Dit maakt kritische/onafhankelijke/objectieve / kwalitatief goede berichtgeving over het leger / de oorlog lastiger te realiseren. De berichtgeving is eenzijdig en dus niet objectief als slechts de kant van defensie wordt belicht.

per juiste norm met juiste uitleg 1

24 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (twee van de volgende):

- De journalist ter plekke bepaalt of hij/zij onderwerpen nieuwswaardig vindt.
- De journalist bepaalt of hij/zij over voldoende en betrouwbare bronnen beschikt om een verhaal te maken waaruit hij/zij een keuze moet maken. / Het selectief gebruik van bronnen door de journalist.
- De selectieve perceptie van de journalist. / De journalist maakt keuzes over wat hij/zij opneemt in het verhaal op grond van zijn/haar waarden.
- De beslissing van de eindredactie/hoofdredactie om de verhalen van de journalist te publiceren.

per juist antwoord 1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Opgave 5 Veiligheid, de rol van de NAVO en de Europese Unie

25 maximumscore 3

– doelstelling:
• De NAVO wil niet meer louter een militaire verdedigingsorganisatie (zoals tijdens de Koude Oorlog) zijn, 1
• maar wil de veiligheid van Europa en Noord-Amerika garanderen door een politiek verbond van vrije en democratische staten te vormen. / De NAVO streeft naar het vergroten van stabiliteit in Europa (en daarbuiten door ook samenwerking aan te gaan met tientallen niet-leden in de vorm van partnerschappen) 1

– strategie:
• nieuwe lidstaten / voormalige Oostbloklanden zijn opgenomen in de NAVO om deze landen te helpen bij hun ontwikkeling en bij het bevorderen van economische groei 1

(Tijdens de Koude Oorlog was de strategie van de NAVO die van afschrikking.)

of

– doelstelling:
• De NAVO wil niet meer louter een militaire verdedigingsorganisatie (zoals tijdens de Koude Oorlog) zijn 1
• De NAVO concentreert zich steeds meer op crisisbeheersing en -oplossing in conflictlanden 1

– strategie:
• het inzetten van veiligheidstroepen in gebieden waar (burger)oorlog heerst of dreigt (Bosnië) of die vanwege steun aan terrorisme een gevaar vormen voor de internationale veiligheid (Afghanistan) 1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

26 maximumscore 4

In de argumentatie moet het volgende staan:

- De belangrijkste doelen van de Europese samenwerking waren en zijn het brengen van vrede en veiligheid enerzijds en 1
- welvaart en stabiliteit in Europa anderzijds 1
- Voorbeelden van manieren waarop de EU-doelstellingen zijn gerealiseerd (twee van de volgende): 2

– Door het scheppen van een gemeenschappelijke markt is de vooroorlogse rivaliteit tussen Frankrijk en Duitsland verdwenen.
– Het scheppen van een gemeenschappelijke markt heeft bijgedragen aan het brengen van welvaart in Europa, wat de stabiliteit in Europa heeft vergroot.
– Het instellen van supranationale instellingen van de EU (eerder instellingen van de EGKS en de EG) heeft ervoor gezorgd dat de lidstaten een deel van hun macht hebben overgedragen aan enkele overkoepelende organen. De kans op gewapende conflicten tussen de EU-landen is daardoor zeer gering geworden.
– Na de Koude Oorlog zijn staten uit Midden- en Oost-Europa lid geworden van de EU. Om toe te treden moesten deze landen zich hervormen in de richting van een democratische rechtsstaat. Vrede en stabiliteit in Europa zijn daardoor toegenomen.

per juiste manier 1

27 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn (één van de volgende):

– De NAVO kent lidstaten die geen lid zijn van de EU, in de eerste plaats de VS, de belangrijkste NAVO-lidstaat. Daardoor komen de eisen die de NAVO aan haar leden stelt, niet altijd overeen met die van EU-leden die niet ook lid van de NAVO zijn. Dat kan spanningen opleveren tussen de NAVO en de EU.
– De VS is de belangrijkste NAVO-lidstaat. De prioriteiten die de VS stelt aan de NAVO, zullen niet altijd overeenkomen met de prioriteiten die de EU stelt aan een gemeenschappelijke defensie van de EU-lidstaten.

Opmerking
In conflictsituaties gebruikt de NAVO – onder invloed van de VS – primair militaire middelen, in het hoogste geweldsspectrum (Kosovo, Libië, Afghanistan). De EU benadert conflicten vanuit de optiek van duurzame oplossingen. Het militaire middel is onderdeel van een breder pakket, dat ontwikkelingshulp, bestuur opbouw, wederopbouw e.d. kan bevatten. (Zandee, D. (2011). EU-NAVO: minder politiek, meer pragmatisme. Internationale Spectator, jaargang 65, nr. 12, december 2011, p. 637.)

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

28 maximumscore 2

a

- de VN-Veiligheidsraad 1

b

- Ingrijpen in Kosovo en Servië zou door een veto in de VN-Veiligheidsraad zijn geblokkeerd. De permanente leden (de Verenigde Staten, Rusland, China, het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk) van de Veiligheidsraad hebben het vetorecht. (Ook al is een grote meerderheid van de VN-lidstaten in de Veiligheidsraad voor ingrijpen in een conflict, dan nog kan het gebruikmaken van dat recht door een permanent lid van de Veiligheidsraad ingrijpen in een land onmogelijk maken.) / Een verzoek voor toestemming van de Veiligheidsraad om Servië te bombarderen zou getroffen worden door een veto van Rusland en China (permanente leden van de Veiligheidsraad) 1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per school in het programma WOLF.
Zend de gegevens uiterlijk op vrijdag 21 juni naar Cito.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	geraadpleegd via http://wetten.overheid.nl/BWBR0009641/geldigheidsdatum_02-10-2011.
tekst 2	geraadpleegd oktober 2011 via http://www.co2ntramine.nl/protest-bij-commissievergadering-provincie-groningen/.
tekst 3	naar fragmenten uit een artikel op http://www.waddenvereniging.nl/ en uit een artikel op http://www.provinciegroningen.nl/uitvoering/natuur-en-landschap/. Geraadpleegd oktober 2011.
tekst 4	Nagelhout, G.E., Van den Putte, B., De Vries, H., & Willemsen, M.C. (2011). Krantenberichtgeving over het rookverbod in de horeca. Een inhoudsanalyse. Tijdschrift voor Communicatiewetenschap, afl. 3, p. 7.
tabel 1	Cebuco, het marketingsplatform van NDP Nieuwsmedia. Geraadpleegd via http://oplagen-dagbladen.nl/. http://www.cebuco.nl/dagbladen/oplage_en_bereikcijfers.
tekst 5	Ruiter, S., Tolsma, J., Hoon, M. de, Elffers, H., Laan, P. van der (2011, p. 73). De burger als rechter. Onderzoek naar geprefereerde sancties voor misdrijven in Nederland. Nederlands Studiecentrum Criminaliteit & Rechtshandhaving (NSCR), Radboud Universiteit Nijmegen, & WODC.
tabel 2	Ruiter, S., Tolsma, J., Hoon, M. de, Elffers, H., Laan, P. van der (2011, pp. 74, 83). De burger als rechter. Onderzoek naar geprefereerde sancties voor misdrijven in Nederland. Nederlands Studiecentrum Criminaliteit & Rechtshandhaving (NSCR), Radboud Universiteit Nijmegen, & WODC.
tabel 3	Ruiter, S., Tolsma, J., Hoon, M. de, Elffers, H., Laan, P. van der (2011, p. 92). De burger als rechter. Onderzoek naar geprefereerde sancties voor misdrijven in Nederland. Nederlands Studiecentrum Criminaliteit & Rechtshandhaving (NSCR), Radboud Universiteit Nijmegen, & WODC.
tekst 6	Wagendorp, B. (2012, 12 mei). de Volkskrant. Geraadpleegd via http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2844/Archief/archief/article/detail/3254393/2012/05/12/Fotograaf.dhtml.
foto 1	http://www.schooltv.nl/eigenwijzer/2157332/geschiedenis/item/2839692/de-vietnamoorlog-in-de-media/. Gedownload november 2012.
tekst 7	The New York Times Company Policy on Ethics in Journalism. (2005, oktober). Geraadpleegd via http://www.nytco.com/press/ethics.html. (fragmenten zijn vertaald en deels herschreven).
tekst 8	Müller, J. (2008, 16 maart). NRC Handelsblad. Geraadpleegd via http://weblogs.nrc.nl/uruzgan/2008/03/16/het-fenomeen-embedded-journalism/.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.